

20. august 2009

UKA 2009/148

Inatsisartut suleriaasianni § 32 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

Kalaallit Nunanni aatsitassap piiarneqarsinnaatitaasup suulluunniit uran-imik akuata 0,1 % -mut qaffasinnerpaaffilerneqarnissaa piaarnerpaamik sulissutigeqqullugu Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.
(Siumup Inatsisartuni ilaasortai)

Tunngavilersuut:

Nunarput pisuussuterpasuaqarpoq. Pisuussuterpasuilli taakku pinngortitamik mingutsitsinermik kinguneqarsinnaanerit eqqumaffigiuannartariaqarparput. Taamaaliortariaqarpugut immap naqqani uuliasiorfinni mingutsitsisinnaaneq eqqarsaatigalugu taamaaliortariaqarpugullu aqerlumik, cad-miummimik assigisaannillu pinngortitamik mingutsitsiinnaratik aamma inunnut peqqissutsikkut sunniutipilussinnaasunik toqunartunik akulinnik aatsitassarsiortoqartillugu.

Avatangiisit isumannaallisaanerlu eqqarsaatigalugit illersorneqarsinnaasumik aatsitassanik piianeq ingerlanneqartassasoq aatsitassanut inatsimmi aalajangersarneqarpoq. Aatsitassanut inatsit malillugu akuersissuteqartoqarsimatillugu ilaatigut isumannaallisaanermut avatangiisinullu tunngatillugu atugassarititaasussanik aalajangersaasoqartarpoq, tassunga ilaallutik aatsitassarsiorerup matuneranut atatillugu sumiiffiit avatangiisit innarlitsaaliorneqarnerat isumannaallisaanerlu eqqarsaatigalugit illersorneqarsinnaasumik qimanneqartarnissaat qularnaarniarlugu suliffeqarfiup iliuusissai.

Avatangiisit peqqinnissakkullu sunniutissat aatsitassarsiorneq pillugu inatsisitigut takuneqarsinnaasutut pingaartinneqartorujussuupput, tassani aalajangersagaqarmat Nunatsinni aatsitassanik sunilluunniit piianerit tamatigut avatangiisinik mingutsitsisinnaaneq peqqinnissakkullu sunniutaasinnaasut sukumiilluinnartumik misissuiffigineqaaqqaartassasut, aatitassanillu ujarlernissamut piiasinnaanermullu tunniussisoqarsinnaaneranut aalajangiisuusassasut.

Canadami uranisiornermi misilittagarineqartut takutippaat teknologiimik nutaanerpaamik atuinikkut aammalu pitsaassusissat atuuttut pitsaanerpaat aammalu malittarisassat Internationale Atomenergi Agentur-imit Naalagaaffiit Peqatigiit ataani inissisimasumit aalajangersarneqarsimasutut ittut maleqqissaaraanni, avatangiisinut isumannaallisaanermullu tunngatillugu nunat tamalaat akornanni akuersarneqarsinnaasumik pitsaassusilimmik angusaqartoqarsinnaasooq.

Aatsitassanik ujarlernissamut piianissamullu akuersissutini tamani qinngornernik ulorianartunik akullit ilaatinneqartanninnissaat pillugu 1988-imi politikkikkut aalajangerneq atorunnaarsinneqartariaqalerpoq. Aatsitassanik sunilluunniit qinngornernik ulorianartunik

annikitsuinnarmilluunniit
inerteqqutigiuinnaartariaqalerparput.

akoqalaartunik

piiiaasoqarsinnaanera

Isumaqarpugut aatsitassarsiornissamut akuertsissutinik tuniussisoqarsinnaasariaqartoq aatsitassamulluunniit uran akuulaartutut qaqinneqartussaagaluarpat – soorlu niubium-ip, tantanium-ip kiisalu nunami qaqutigoortumik nalaanneqartartut (sjældne jordar)-inik taaneqartartut – taakku annikitsuarannguamilluunniit uran-imik akoqarnerat pissutigalugu piiarneqarsinnaanerigaluannut immitsinnut nikeriarneq ajuleqqatinnerput unittariaqalerpoq.

Aatsitassat pineqartut pingaartumik Nunatta Kujataani nassaassaapput, aammali Nunatta ilaani allani aamma nassaassaallutik. Niubium aamma tantanium saviminissanik akoorinermi atorineqartarput manngersaataallutik nukittorsaataallutillu kiisalu elektronikimik atortorissaarutinik nioqqutissiornermi – soorlu mobiltelefuuniliornermi, nunamilu qaqutigoortumik nalaanneqartartut (sjældne jordar)-inik taaneqartut taamatuttaaq elektronikimik atortorissaarusiornermi atorineqartarlutik. Assersuutigalugu tasersuup Tatsip Kassullip eqqaani naqqanilu aatsitassanik taaneqartunik peqartoq ilisimaneqaralarpoq 0,006%-tiinnarmik uranimik akoqalaartunik, Narsallu eqqaani nunami qaqutigoortumik nalaanneqartartunik (sjældne jordar)-inik nunarsuatsinni piffinni ataasiakkaaginnarni allani pigineqartunik peqartoq ilisimaneqaralarpoq. Taakkuli tamarmik ulloq manna tikillugu piiarneqarsinnaanngillat, qanorluunniit annikitsigigaluartumik uranimik akoqalaarsinnaasarnerat pissutigalugu.

Uransiussanngilagut aap. Kisianni aatsitassarsiussaagut Nunarput kusanartoq mianeralugu inuilu peqqissutsikkut akornusernaveersaarluinnarlugit.

Taamaattumik maanna piffissanngorpoq erseqqissumik oqaatigissallugu aatsitassanik allanik piiiaasoqassatillugu piiarneqarsinnaatitaasut taakku uranimik qinngornernillu ulorianartunik qanoq akoqartigisinnaanerata qummut killissaata aalajangiiffiginissaanut.

Aatsitassat assigisaasalu qinngornernik ulorianartunik akoqalaarsinnaanerata killilerneratigut aningaasarsiorfissat suliffissallu amerlasuut ammaanneqassapput, inuit peqqinnissatsinnut Nunattalu minguitsuunissaanik piumasaqarnitsinnik innarliinngilluinnarluta.

Nunatta pisuussutai iluaqutigissavavut, immitsinnut akornusernata. Ilumoorsinnaanngilarmi Nunatta pisuussutai ersigiinnarlugit immitsinnut ineriartortittaaliussagutta. Misissuinerit pisariaqartinneqartut tamarmik ingerlanneqaqqaartariaqarput aatsitassat uranimik akoqalaaminertut piiarneqarnissaannut akuertsissutinik tunniussuisoqalersinnagu.

Tunngaviusumik isummerneq taamaattoq aalajangiussinnaagutsigu aatsitassarsiorfiit arlallit pingaartumik Kujataani ukiuni tulluittuni ammarneqarsinnaalernissaat aqutissiuutissavarput, tamatumunngali peqatigitillugu illersussallutigu qinngornernik ulorianartunik akullit akuata qummut killilerneqarnissaa.

Killissarititaasup 0,1%-imut aalajangiunneqarnissaanik siunnersuuteqarnitsinnut pissutigaarput EU-p iluani taamatut killiliisoqarsimammat, Nunattalu EU-mik suleqateqarnera niueqateqarneralu tamatumuunakkuttaaq najoqqutarineqarsinnaaqullugu.